

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny

Parlamentní institut
Oddělení pro všeobecné studie

VYBRANÁ
TÉMATA

Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů Evropské unie
(2/2005)

- **Vztahy mezi Evropskou unií a Ruskou federací. Perspektivy po summitech v květnu a říjnu 2005**
- **Vztahy mezi Evropskou unií a Ukrajinou. Perspektivy před summitem v prosinci 2005**
- **Rozpočet Společné zahraniční a bezpečnostní politiky pro rok 2006 a ve finanční perspektivě 2007-2013**
- **Budoucnost procesu rozšíření**

Václav Štěrbá

LISTOPAD 2005

ÚVOD

Vztahy Evropské unie s Ruskem a Ukrajinou jsou důležitou oblastí unijní zahraniční politiky, která navíc patří i mezi zahraničně-politické priority České republiky. Význam Ruska pro EU stále roste s tím, jak se Rusko po desetiletí vnitřní nestability začíná konsolidovat a opět vstupovat do mezinárodní politiky jako velmi silný hráč. Nezanedbatelným faktorem je stále prohlubující se partnerství v oblasti energetiky. Ukrajina byla naopak po dlouhou dobu spíše na okraji zájmu EU, nicméně toto se během posledních dvou let podstatně změnilo a to v kontextu páteho „východního“ rozšíření EU a oranžové revoluce.

Vztahy EU-Rusko a EU-Ukrajina jsou též oblastmi, o něž v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU projevují zvýšený zájem Výbor pro evropské záležitosti (VEZ) a Zahraniční výbor (ZAV) PS PČR. Parlamentní institut proto tyto oblasti blíže sleduje a pravidelně připravuje podrobnější informační materiály. V květnu 2005 to byly Informační podklady (č. 3.029 a 3.032), které mapovaly smluvní a ekonomické vztahy Evropské unie s Ruskem a Ukrajinou. Tato „TÉMATA“ na zmíněné informační podklady navazují a informují o aktuální situaci.

Dalším vybraným tématem je rozpočet Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). Letošní rok ukázal, že jeho výše přestává dostačovat jejím narůstajícím aktivitám. Přitom je důležité zdůraznit, že již dnes jsou z rozpočtu SZBP financovány jen základní administrativní a operativní výdaje a hlavní část nákladů na vojenské a civilní operace a další činnosti nesou členské státy. O rozpočtu SZBP se tak začíná více diskutovat, a to především v kontextu přípravy rozpočtu na rok 2006 a finanční perspektivy pro období 2007-2013.

Posledním tématem je perspektiva budoucího rozšiřování. V poslední době byl v této oblasti dosažen velký pokrok. Blíží se přistoupení Bulharska a Rumunska, byly zahájeny přístupové rozhovory s Chorvatskem a Tureckem a blíže svému budoucímu členství jsou i zbylé země západního Balkánu – nejbliže z nich Makedonie, u které Evropská komise doporučila Evropské radě udělení kandidátského statusu. Na druhou stranu, jak vyplývá z komunikačních dokumentů Evropské komise, agenda rozšíření nyní dosáhla svého maxima. Evropská unie tak nepřijme žádné další závazky (zejména se jedná o Ukrajinu), dokud ty současné nebude schopna naplnit.

1. VZTAHY MEZI EVROPSKOU UNIÍ A RUSKOU FEDERACÍ: perspektivy po summitech v květnu a říjnu 2005

1.1. SMLUVNÍ RÁMEC VZTAHU EU-RUSKO A ZÁKLADY PRO SPOLUPRÁCI

Dohoda o partnerství a spolupráci

Základním rámcem pro spolupráci mezi Evropskou unií a Ruskou federací je Dohoda o partnerství a spolupráci (Partnership and Co-operation Agreement – PCA). Dohoda byla vyjednána v letech 1992-1994, v platnost vstoupila po ratifikaci všemi členskými státy EU a Ruskem 1.12. 2007. Trvání dohody bylo stanoveno na deset let s tím, že po uběhnutí této doby bude její platnost každoročně automaticky prodloužena, pokud ji jedna ze stran nevypoví. Dohoda vytváří i institucionální strukturu pro spolupráci, hlavním orgánem zde je Stálá rada partnerství (Permanent Co-operation Council), kde se oba celky scházejí na úrovni ministrů (v různých konfiguracích, podle projednávané problematiky).

PCA zahrnuje Politický dialog, spolupráci v ekonomických oblastech, v oblasti justice a vnitra a kultury, a také finanční spolupráci (technickou pomoc). Od doby přijetí PCA došlo v oblasti všech tří unijních pilířů k významnému vývoji a spolupráce EU a Ruska tak dnes jde v řadě oblastí vysoko nad rámec působnosti PCA (užší spolupráce v oblasti SZBP/EBOP¹, v boji s organizovaným zločinem, vízové spolupráci, readmisní dohody atd.). Navíc, připravovaným vstupem Ruska do WTO ztratí řada článků Dohody smysl.

Nejnovějším pokrokem v oblasti vzájemného vztahu je přijetí dohody o vytvoření čtyř společných prostorů spolupráce (bližší viz další kapitola). Tyto čtyři prostory opět značně přesahují rozsah původní dohody, některé články dohody ale zase nerozvíjejí vůbec (pracovní podmínky – čl. 23, sociální zabezpečení – čl. 24 či spolupráci v sociálních otázkách – čl. 74).

PCA ve své původní podobě tak dnes již ne zcela odpovídá realitám vztahu EU-Rusko. Rusko informovalo, že nebude mít zájem na prodloužení PCA po vypršení její platnosti v prosinci 2007. Začíná se pracovat na nové formě smluvního vztahu, který by současnou PCA po jejím ukončení nahradil.

Společná strategie EU pro Rusko

Společná strategie EU pro Rusko, přijatá 4.6.1999 Evropskou radou, stanovila společný rámec pro politiku EU k Rusku. Všechny členské státy mají povinnost sladit své zahraniční politiky (ať již na bilaterální či multilaterální úrovni) vůči Rusku s principy a cíli této strategie a koordinovat své politiky, tak aby vystupovaly jednotně. Hlavními cíli strategie jsou: konsolidace demokracie, vlády zákona a veřejných institucí, integrace Ruska do evropského hospodářského a sociálního prostoru, spolupráce v otázkách bezpečnosti a stability v Evropě a jejím okolí. Pro dosažení těchto cílů Unie využívá všech prostředků dostupných Evropskému společenství a členským státům EU.

Sdělení Evropské komise Radě a Evropskému parlamentu o vztazích s Ruskem

V prosinci 2003 požádala Evropská rada Komisi o vypracování analýzy ke vztahu EU a Ruska a navrhla opatření vedoucí k posílení strategického partnerství. Evropská komise tak učinila ve svém Sdělení COM (2004) 106 final z 9.2.2004. Vedle řady oblastí úspěšné spolupráce identifikovala Komise i otázky, v nichž se obě strany neshodnou (přelety nad Sibiří, budoucnost

---

¹ Společná zahraniční a bezpečnostní politika/Evropská bezpečnostní a obranná politika

PCA, problémy certifikace v exportu). Za hlavní problém byl ale označen styl ruské zahraniční politiky, která je vůči některým (zejména nově přístupujícím) zemím asertivnější než vůči ostatním a vůbec preferuje oddělená jednání s členskými státy před jednáním s Unií jako celkem. Sdělení poté doporučuje Unii následující: 1) **Realistická politika**: je třeba usilovat o vyrovnaný vztah, pokrok v jedné oblasti musí být kompenzován ústupkem v oblasti jiné. Je důležité vyhnout se politizaci technických a ekonomických otázek. 2) **Angažovanost v oblasti demokracie a lidských práv**: EU nesmí zapomínat, že jenom sdílené evropské hodnoty povedou k prohlubování spolupráce. Unie se proto musí aktivně upozorňovat na případy porušování zákonnosti či lidských práv na území Ruské federace a pokračovat v prohlubování kontaktů na nejnižší úrovni (výměny studentů, partnerství měst atd.). 3) **Soudržnost politiky**: Spolupráce s Ruskem se týká řady oblastí, které se často i překrývají či vzájemně podmiňují, takže je třeba citlivého, ale zejména jednotného a koordinovaného postupu unijních institucí a členských států. 4) **Posílení institucionální spolupráce** (ustavení Stálé rady partnerství, zintenzivnění spolupráce na úrovni pracovních skupin).

Summity Evropské unie a Ruska

Na základě Dohody o partnerství a spolupráci se každoročně konají dva summity EU a Rusko (na nejvyšší úrovni – Rusko zastupuje delegace vedená prezidentem, Unii předseda Evropské rady, předseda Evropské komise a Vysoký představitel pro zahraniční a bezpečnostní politiku). Na úrovni summitu bývají přijímána strategická rozhodnutí. V roce 2000 se obě strany dohodly na podobě energetického dialogu, v květnu 2003 se shodly na vzniku čtyř společných prostorů, v květnu 2005 byla dohoda o čtyřech prostorech podepsána.

Na zatím posledním summitu v 4.10. 2005 došlo k uzavření dohody o liberalizaci vízového režimu (pro občany Ruska) a také Dohody o readmisi. Na summitu byla diskutována i řada aktuálních otázek (přelety Sibíře, Podněsteří, Bělorusko, Uzbekistán, íránský jaderný program) a především implementace čtyř společných prostorů. Den před summitem se sešla Stálá rada partnerství na úrovni ministrů energetiky (ve formátu Trojky) a diskutovala perspektivy energetické spolupráce.

Finanční pomoc Unie Rusku

Finančně-technická pomoc je Rusku poskytována již od roku 1991 v rámci programu Společenství TACIS. Za období 1991-2001 se celkem jednalo o částku 2,464 miliard Euro, jen za roky 2000 a 2001 to bylo 198 resp. 186 milionů Euro. Na programovací období 2000-2006 bylo pro účely TACIS vyčleněno celkem 3,138 miliardy Euro, ze kterých by Rusku měla připadnout necelá polovina.

Pod program TACIS spadají kromě Ruska ještě Arménie, Ázerbajdžán, Bělorusko, Gruzie, Kazachstán, Kyrgystán, Moldavsko, Mongolsko, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina a Uzbekistán. TACIS je programově navázaný na Dohody o partnerství a spolupráci s jednotlivými zeměmi, resp. na Akční plány Evropské politiky sousedství. Jeho šesti hlavními prioritami jsou: podpora institucionálních, právních a administrativních reforem, podpora soukromého sektoru, zmírňování sociálních důsledků ekonomické tranzice, rozvoj infrastrukturních sítí, ochrana životního prostředí a zacházení se surovinovými zdroji, rozvoj ekonomiky v rurálních oblastech. Až na výjimky je u projektů vyžadováno kofinancování.

V blízké budoucnosti (po schválení příslušného rozhodnutí Rady) bude na Rusko a země Evropské politiky sousedství rozšířena působnost programu TAIEX².

1.2. ČTYŘI SPOLEČNÉ PROSTORY

Dohoda s malým „d“

Zatímco PCA je takzvaná dohoda s velkým „D“, která ustavuje společné instituce, mechanismy jednání a je pro obě strany všeobecně závazná, čtyři společné prostory jsou dohodou s malým „d“ – obě strany se pouze dohodly na oblastech spolupráce a vytyčených cílech, není však stanoven závazný rámec pro implementaci. Implementace bude probíhat v rámci institucionálního rámce PCA a její rychlost bude záviset pouze na vůli a shodě obou stran. V zásadě se jedná o alternativu k Akčním plánům Evropské politiky sousedství (Rusko nechtělo být jejím subjektem).

Obsah dohody

Základní politické shody o vytvoření čtyř společných prostorů bylo dosaženo na summitu v květnu 2003. Během následujících dvou let byla dohoda projednávána, načež ji obě strany podepsaly na summitu v květnu 2005.

- Společný ekonomický prostor: obchod, investice, průmyslová spolupráce, podniková politika, právo duševního vlastnictví, hospodářská soutěž, zemědělství. V těchto oblastech budou obě strany usilovat o sladování regulačního rámce, liberalizace trhů, zjednodušení obchodu a zlepšení infrastruktury. Součástí je též energetický dialog, dopravní infrastruktura včetně námořního spojení, satelitní navigace a letectví. Tento společný prostor se věnuje ještě ochraně životního prostředí, klimatu a naplňování Kjótského protokolu.
- Společný prostor svobody a spravedlnosti: Před summitem v říjnu 2005 zde bylo hlavním tématem oblast víz a readmise, kdy ulehčení vízové procedury pro ruské občany bylo podmíněno uzavřením readmisní dohody. Dále se jedná o spolupráci v trestních a justičních věcech.
- Společný prostor spolupráce v oblasti vnější bezpečnosti: spolupráce při řešení regionálních konfliktů, nešíření zbraní, oblast civilní ochrany. Spolupráce na mezinárodních fórech.
- Společný prostor výzkumu, vzdělávání a kultury: rozvoj přímých kontaktů mezi občany EU a Ruska realizací vzdělávacích a kulturních programů.

1.3. EVROPSKÁ UNIE, RUSKO A PRINCIPY ENERGETICKÉ SPOLUPRÁCE

Energetická spolupráce je klíčovou oblastí ve vztahu Evropské unie a Ruska. Evropská unie má zájem na diferencování svého dovozu ropy a plynu, tak aby nebyla tolik závislá na oblasti středního východu. Rusko je zde pro Evropu důležitým partnerem a Evropa má logicky zájem na stabilitě a rozvoji jeho energetického průmyslu. Pro Rusko je vývoz ropy a zemního plynu dlouhodobě základní příjmová položka do rozpočtu a také důležitým zahraničně-politickým nástrojem. Rusko má zájem na zvýšení své produkce a exportu do Evropy i dalších oblastí. Podíl energetických produktů na struktuře obchodu mezi EU a Ruskem je patrný z následující tabulky.

---

² (Technical Assistance and Information Exchange) je finanční nástroj Evropské komise, skrze který je kandidátským a přidruženým zemím poskytována technická pomoc zejména pokud jde o proces aproximace, aplikace a vymáhání evropské legislativy.

Tabulka č.1. Struktura zahraničního obchodu EU-25 s Ruskem, 2004.

Skupiny výrobků	Podíl na celkových dovozech z Ruska (%)	Podíl dovozů EU-25 z Ruska na celkových dovozech EU (%)	Podíl na celkových vývozech do Ruska (%)	Podíl vývozů EU-25 do Ruska na celkových vývozech EU (%)
Celkem	100	7,84	100	4,74
Primární produkty (a z toho)	70,8	18,53	11,6	4,96
Zemědělské výrobky	2,7	2,8	9,9	7,75
Energetické produkty	59,4	26,4	0,5	0,89
Zpracovatelské výrobky (a z toho)	11,2	1,34	84,7	4,75
Strojírenství	0,7	0,23	35,3	5,88
Dopravní zařízení	0,7	0,57	11	3,18
Chemické výrobky	3,7	3,46	13,8	4,15
Textilie a oděvy	0,3	0,35	4,7	6,36

Zdroj: http://europa.eu.int/comm/trade/issues/bilateral/countries/russia/index_en.htm

Na principech energetického dialogu se EU a Rusko shodly na summitu v říjnu 2000. 13. prosince 2004 publikovala Evropská komise Sdělení o energetickém dialogu mezi Evropskou unií a Ruskou federací za období 2000-2004.³ Energetický dialog je bilaterální iniciativou *sui generis*, která je původně určená jako fórum pro řešení vzájemných problémů v oblasti obchodu s energiemi (včetně otázek spojených s přepravou a životním prostředím). Do dialogu jsou kromě zástupců ruské vlády a Evropské komise přizváni též zástupci energetického průmyslu. V rámci jednotlivých expertních skupin postupně vykristalizovala čtyři hlavní témata dialogu: investice, infrastruktura, efektivita využití energie a rozvoj obchodu. Zástupci evropského a ruského průmyslu se též v rámci dialogu pravidelně scházejí u kulatého stolu. Na podporu energetického sektoru byly v rámci dialogu vytvořeny i dvě nové instituce – „Energy Technology Centre“ (v Moskvě) na podporu inovace energetických technologií a „Market Observatory“ pro sledování energetického trhu.

Energetická spolupráce byla jedním z hlavních témat i posledního summitu EU-Rusko. Oblast energetiky je dlouhodobě jednou z nejnosnějších oblastí pro spolupráci. EU potřebuje ropu a plyn dovážet a Rusko zase vyvážet, čili obě strany mají zřejmý zájem na rozvoji spolupráce. I zde ale panuje řada rozdílných zájmů. Rusko do budoucna nechce být jen surovinovou základnou Evropy a má zájem na restrukturalizaci své energetiky, tak aby základní surovinu i samo zpracovávalo a vyváželo již produkty s přidanou hodnotou. Rusko by také chtělo proniknout na evropský trh s elektřinou (ovládnout část západoevropských distribučních sítí a do nich dodávat elektřinu vyrobenou z vlastního plynu). Podrobněji k budoucím prioritám EU a Ruska v oblasti energetiky viz zprávy ze Zahraničních úřadů.⁴

³ COM (2004) 777 final. Sdělení bylo bez projednání vzato na vědomí Výborem pro evropské záležitosti PS PČR dne 15.2.2005 jeho 111. usnesením.

⁴ *Perspektiva pro summit EU-RF v Londýně*. Moskva 7.9.2005, T.I.C. č.j.: 3732/2005.

Ruské priority a jedno rozčarování po summitu EU-RF v Londýně. Moskva 31.10.2005, T.I.C. č.j.: 4077/2005

1.4. EVROPSKÁ UNIE, RUSKO A DODRŽOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV

Lidská práva v dokumentech

Problematiku lidských práv zakotvuje EU do všech svých smluvních vztahů se třetími zeměmi a Rusko není výjimkou. V článku 2 PCA se stanovuje: „respekt k demokratickým principům a lidským právům, tak jak jsou definovány v helsinském Závěrečném aktu a Pařížské chartě pro novou Evropu, je hlavním východiskem všech vnitřních a vnějších politik obou smluvních stran a je důležitým elementem partnerství založeného touto smlouvou.“ S podobným opatřením počítá i Nařízení Rady o programu TACIS: „(...) vyskytnou-li se případy porušování demokratických principů a lidských práv, Rada může, na návrh Komise a kvalifikovanou většinou, rozhodnout o vhodných opatřeních pokud jde o poskytování pomoci partnerskému státu.“ O pozastavení účinnosti dohody (či jejích částí) se třetím státem a souvisejícím omezení finanční pomoci bylo v nedávné době rozhodnuto v případech Uzbekistánu či Zimbabwe.

Podpora rozvoje demokracie a dodržování lidských práv je hlavním tématem Strategie EU pro Rusko (viz výše). EU se zde zaměřuje na posílení vlády zákona a veřejných institucí a na rozvoj občanské společnosti. Téma lidských práv je dále předmětem pravidelného setkávání (na úrovni Trojky) v rámci Politického dialogu (zatím proběhla 2 setkání – v březnu a září 2005, Parlamentní institut nemá k dispozici závěry či zápisy z těchto setkání).

Lidská práva v postojích unijních institucí

Rada Evropské unie ani předsedající země jako reprezentant EU navenek ze k problematice lidských práv v Rusku prakticky nevyjadřují (ve srovnání např. s Běloruskem, které je na unijní agendě neustále). Podobně je to i v případě Komisařky pro vnější vztahy (viz její vystoupení v Evropském parlamentu 25.5.2005). Je zřejmé, že problematika lidských práv se zpravidla nedostává ani na agendu společných summitů EU a Ruska.

Evropský parlament ve svém usnesení z 26. května 2005 naopak vyjádřil znepokojení nad oslabením závazku Ruska k prosazování demokracie, tržního hospodářství a lidských práv. Dále se pozastavil nad diskriminací určitých etnických skupin (např. Marijců) a nad rostoucím antisemitismem. Ke konzultacím o lidských právech Evropský parlament připomněl, že má také právo se těchto setkání účastnit.

1.5. AKTUÁLNÍ OTÁZKY SOUČASNÉHO VZTAHU EU-RUSKO

Budoucnost smluvního vztahu: Zatím se viditelněji nerýsuje alternativa pro současnou PCA. Členské státy EU se vesměs shodují na tom, že nová dohoda by opět měla být závazného charakteru s jasně stanovenými cíli a institucionálními mechanismy pro jejich implementaci. Není ale zřejmé, v čem a zda by se tato smlouva měla od současné PCA lišit. Rusko naznačuje, že nejvíce se mu líbí varianta krátké obecné deklarace a na ní navázané sektorální dohody (tzv. švýcarský model).⁵ 9. prosince proběhne v Moskvě EU-RF brainstorming k dané otázce (na úrovni expertů/velvyslanců).

ZÚ ČR v Moskvě se domnívá, že jednání o nástupkyni PCA se bude podobat spíše jednáním o zakládajícím aktu NATO-RF resp. Římské deklaraci ke vztahu NATO-RF, než jednáním o sblížení norem a standardů na podporu ekonomického rozvoje.⁶ Rusko zřejmě bude chtít formálně oddělit politický dialog a problematiku lidských práv od spolupráce v dalších oblastech – zejména té ekonomické.

⁵ viz T.I.C.: 4077/2005, 31.10.2005.

⁶ viz T.I.C.: 4218/2005, 16.11.2005

Implementace společných prostorů: Priority EU ve vztazích s Ruskem jsou naznačeny v dokumentu pracovní skupiny COEST [7248/05](#).

- **V oblasti společného hospodářského prostoru:** přelety Sibíře (zrušení přemrštěných poplatků, které musí platit evropské aerolinky), satelitní navigace/Galileo, diskriminační systém železničních poplatků, veterinární a fytoosanitární certifikace vývozu do EU, ochrana práv duševního vlastnictví, implementace Kjótského protokolu, námořní bezpečnost, jaderná bezpečnost a problém jaderného odpadu na severozápadě Ruska, energetický dialog, environmentální témata.
- **Společný prostor svobody a spravedlnosti:** hraniční dohody (Rusko s Estonskem a Lotyšskem), demokracie a vláda zákona – zejména pokud jde o průběh voleb, volební reformy a omezování svobody tisku, lidská práva – především pokud jde o perzekuci obránců lidských práv, situaci v Čečensku a šířící se xenofobii a anti-semitismus. Čečensko a jeho zoufalá situace jsou dále zmíněny samostatně jako důležitá otázka.
- **Společný prostor vnější bezpečnosti:** spolupráce na mezinárodní úrovni – nešíření zbraní, oblast Blízkého východu, západní Balkán, spolupráce v mezinárodních organizacích. Dále spolupráce na regionální úrovni – Moldavsko, Bělorusku, Ukrajina, Jižní Kavkaz. Nakonec ještě spolupráce v oblasti krizového managementu, kde by se Rusko mohlo více podílet na operacích EU.

Vstup Ruska do WTO: Rusko usiluje o vstup do WTO a v této souvislosti i o podporu EU. EU poskytne Rusku svoji podporu teprve tehdy, až Rusko uvede do souladu s pravidly WTO některá svá současná diskriminační opatření – např. výše zmíněné poplatky za přelety Sibíře.

1.6. RELEVANTNÍ DOKUMENTY A ZDROJE INFORMACÍ

- *Dohoda o partnerství a spolupráci mezi EU a Ruskem.* Ke stažení [ZDE](#).
- *Společná strategie Evropské unie pro Rusko, 4.6. 1999.* Dokument [1999/414/SZBP](#).
- *Sdělení Evropské komise Radě a Evropskému parlamentu o vztazích s Ruskem COM (2004) 106 final, 9.2.2004.*
- *Nářízení rady (ES) 99/2000 o poskytování pomoci partnerským zemím Východní Evropy a Střední Asie, 29.12.1999.* Ke stažení [ZDE](#).
- *Návrh rozhodnutí Rady, kterým se zemím zahrnutým do evropské politiky sousedství, jakož i Rusku umožňuje využívat program pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX), 28.10.2005 – [12786/05](#)*
- *Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: The Energy Dialogue between the European Union and the Russian Federation between 2000 and 2004. 13.12.2004 – COM (2004) 777 final.*
- *Cestovní plán pro 4 společné prostory. 10.5.2005* Ke stažení [ZDE](#).
- *Závěry Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy o Rusku,* 16. a 17.3. 2005
- *EU-Russia Relations, projev Komisařky pro vnější vztahy v Evr. Parlamentu. 25.5.2005.* Ke stažení [ZDE](#)
- *Usnesení Evropského parlamentu o vztazích mezi EU a Ruskem,* 26.5.2005. Ke stažení [ZDE](#).
- *Key outstanding issues for the EU in its relations with Russia. 14.3.2005 – [7248/05](#)*
- *Russia Country Analysis Brief. Energy Information Administration - www.eia.doe.gov.*

2. VZTAHY MEZI EVROPSKOU UNIÍ A UKRAJINOU: perspektivy před summitem v prosinci 2005

2.1. SMLUVNÍ RÁMEC VZTAHU EU-UKRAJINA A ZÁKLADY PRO SPOLUPRÁCI

Dohoda o partnerství a spolupráci

Podobně jako v případě Ruské federace, i s Ukrajinou má Evropská unie uzavřenu Dohodu o partnerství a spolupráci. Existují tedy společné instituce – Rada partnerství a spolupráce (na úrovni ministrů) a pracovní výbory a podvýbory. Jednou ročně se koná summit EU-Ukrajina na nejvyšší úrovni. Dohoda o partnerství a spolupráci vstoupila v platnost v březnu 1998 na počáteční dobu deseti let, s tím že bude automaticky prodlužována, nerozhodne-li se jedna ze stran ji vypovědět.

V ekonomické oblasti Dohoda usiluje o rozvoj obchodních vztahů spojený s harmonizací standardů a norem. Do budoucna dohoda předpokládá vznik zóny volného obchodu mezi EU a Ukrajinou a to v kontextu přistoupení Ukrajiny k WTO.⁷

Strategie EU pro Ukrajinu

Společná strategie pro Ukrajinu byla přijata Evropskou radou 11.12.1999 (1999/877/SZBP). Unie si zde vytyčila tyto hlavní cíle:

- Konsolidace demokracie, vlády zákona a veřejných institucí, rozvoj nezávislých médií.
- Podpora procesu ekonomické tranzice – přechod k fungující tržní ekonomice.
- Spolupráce v oblasti stability a bezpečnosti v Evropě.
- Spolupráce v oblasti životního prostředí, energetiky a jaderné bezpečnosti.
- Podpora integraci Ukrajiny do evropské a světové ekonomiky.
- Spolupráce v oblastech spravedlnosti a vnitra.

Pro implementaci těchto cílů mají být použity všechny prostředky dostupné Unii jako celku, Společenství i členskými státy. Hlavním nástrojem pro implementaci strategie je Smlouva o partnerství a spolupráci a od února t.r. také Akční plán v rámci Evropské politiky sousedství. Evropská komise jedná zejména skrze nástroj Společenství TACIS.⁸

2.2. UKRAJINA V EVROPSKÉ POLITICE SOUSEDSTVÍ

Akční plán pro Ukrajinu

Akční plán byl Komisí navržen 9.12.2004 a schválen a přijat Radou partnerství a spolupráce EU-Ukrajina 21.2.2005. Opět se jedná o tzv. dohodu s malým „d“, kdy jsou pouze stanoveny prioritní oblasti spolupráce a dílčí cíle, jichž by obě strany v rámci těchto oblastí chtěly dosáhnout. Zda a kdy jich dosáhnou už ale záleží jen na těchto stranách. Implementace Akčního plánu se realizuje v rámci institucí ustanovených Dohodou o partnerství a spolupráci. Hlavní časový rámec pro realizaci tohoto akčního plánu jsou tři roky, poté bude buď přijat akční plán nový nebo zvolena jiná cesta spolupráce. Ukrajina se netají tím, že by měla zájem o uzavření asociační dohody (která by ji více přiblížila ke členství v EU).

⁷ Pro bližší informaci o smluvním a obchodním vztahu viz Informační podklad PI č. 3.029 „Evropská unie a Ukrajina“ z května 2005.

⁸ V období 1999-2005 poskytl Společenství, v rámci různých programů – ale zejména TACIS, Ukrajině asistenci ve výši 960 milionů Eur. Zdroj: http://www.europa.eu.int/comm/external_relations/ukraine/intro/index.htm

Zahraničněpolitická iniciativa ČR

Dne 14.6.2005 – během návštěvy prezidenta Václava Klause na Ukrajině – byla kyjevské vládě předána nabídka ČR na pomoc při implementaci Akčního plánu EU-Ukrajina. Ukrajinská strana požádala o asistenci – zejména na úrovni expertních konzultací, studijních programů pro úředníky státní správy a společných projektů – v těchto oblastech: 1) posílení demokracie a vlády zákona, ochrana hranic a migrace, 2) příprava parlamentních voleb v roce 2006, 3) spolupráce v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, 4) spolupráce v oblasti odzbrojení a neproliferace, 5) přistoupení k WTO, 6) odstranění obchodních omezení, 7) daňová reforma, 8) aproximace legislativy, 9) jaderná bezpečnost, 10) energetika, doprava, životní prostředí, zdravotnictví a rozvoj soukromého sektoru, 11) rozvoj kontaktů (studijní výměny). Realizace spolupráce v požadovaných oblastech je nyní připravována ministerstvem zahraničních věcí ČR.

2.3. UKRAJINA V POSTOJÍCH INSTITUCÍ EU

Jednou z hlavních otázek diskutovaných po oranžové revoluci byla evropská perspektiva Ukrajiny. Prezident Juščenko se netají ambicemi budoucího zapojení Ukrajiny do Evropské unie, jednak v rámci nového prozápadního kurzu jeho zahraniční politiky, ale také jde o populární rétoriku směrem k ukrajinskému obyvatelstvu. Evropská unie je v této otázce opatrnější.

Rada EU a členské státy

Do závěrů, které přijala Rada 21. února 2005 k Ukrajině, byla zvolena opatrná formulace. „Evropská unie uznává evropské aspirace Ukrajiny a vítá její evropskou volbu.“ Rada dále zdůraznila, že nyní chce prohlubovat své vztahy s Ukrajinou v rámci Akčního plánu Evropské politiky sousedství.⁹ Od této doby k žádnému posunu na straně EU nedošlo, členské státy vesměs nemají zájem přijmout další závazek do agendy rozšíření a to zejména po dvojím „ne“ Evropské ústavní smlouvě v květnu a červnu tohoto roku. Ukrajině bylo naznačeno, že bude lépe, když zatím nebude podávat přihlášku ke vstupu do EU.

Evropská komise

Postoj Evropské komise vychází z jejího „2005 enlargement strategy paper“ prezentovaného 9.11.2005. Zde se o Ukrajině jako o potenciálním kandidátském státu vůbec nehovoří. Rozšíření nyní dosahuje svého maxima a dokud se Unii nepodaří „absorbovat“ současné závazky, další nebude přijímat. Blíže k dokumentu Komise viz. čtvrté „TÉMA“ – str. 14.

Evropský parlament

Evropský parlament ve svém usnesení z 13.1.2005 vyzval Radu, Komisi a členské státy, „aby kromě opatření akčního plánu v rámci evropské politiky sousedských vztahů zvážily ostatní formy spolupráce s Ukrajinou, které by poskytly zemi jasnou evropskou perspektivu, odpovídaly by projeveným tužbám velké většiny ukrajinského lidu, a podle možnosti nakonec vedly ke vstupu země do EU.“ Evropský parlament dále připomněl článek 49 Smlouvy o EU, kde se uvádí, že členství v EU je otevřené všem evropským zemím, které splňují příslušné podmínky a závazky.

---

⁹ pozn. Evropská politika sousedství je politikou EU vůči zemím, u nichž se nepředpokládá budoucí přistoupení.

2.4. SUMMIT EU-UKRAJINA 1.12. 2005 V KYJEVĚ

Summit mezi Evropskou unií a Ukrajinou měl původně proběhnout již v říjnu tohoto roku, nicméně vzhledem ke vnitropolitické situaci na Ukrajině byl posunut na 1. prosince 2005. Hlavními tématy summitu budou situace na Ukrajině (průběh reformního procesu a příprava voleb), situace v EU (Evropská ústavní smlouva, proces rozšíření), vztah mezi EU a Ukrajinou (implementace akčního plánu) a mezinárodní témata (Rusko, Bělorusko, Moldavsko)

Perspektivy členství Ukrajiny v EU

Evropská unie si přeje další prohlubování svých vztahů s Ukrajinou, přičemž základním nástrojem pro toto prohlubování je Akční plán Evropské politiky sousedství. V případě, že by ukrajinská strana otevřela téma výhledového členství v EU, Unie ji sdělí, že tato otázka v současné době není na agendě EU.

Vztahy EU-Ukrajina

Diskuse na summitu se bude věnovat těmto tématům:

- Spolupráce v oblasti SZBP – sjednocení pozice k Iránu, Ázerbajdžánu a Uzbekistánu.
- Spolupráce v oblasti justice a vnitra – jednání o vízovém režimu a readmisní dohodě.
- Ekonomické reformy – zhodnocení pokroku, jednání o procesu vedoucímu ke vstupu Ukrajiny do Světové obchodní organizace a následném vytvoření zóny volného obchodu (Ukrajina zatím nespĺňuje kritéria pro vstup do WTO). EU plánuje udělit Ukrajině během summitu status tržní ekonomiky – jako významné vstřicné gesto.
- Sektorální spolupráce: bude přijato Memorandum o porozumění v oblasti energetické spolupráce, budou také podepsány dohody v oblasti letectví a satelitní navigace (Galileo).

Memorandum o porozumění v oblasti energetické spolupráce

Během summitu přijmou Evropská unie a Ukrajina společný dokument k energetické spolupráci (viz [14355/05](#)). Toto memorandum obsahuje cestovní mapy (roadmaps) ke čtyřem hlavním oblastem, v nichž má být energetická spolupráce rozvíjena:

- Cestovní plán k zajištění bezpečnosti ukrajinských jaderných elektráren
- Cestovní plán pro integraci trhů s plynem a elektřinou (Ukrajina se přizpůsobí unijnímu acquis, cílem je více otevřený ukrajinský trh – zejména pro exporty a dále efektivnější nakládání s energiemi.
- Cestovní plán pro zvýšení bezpečnosti dodávek energií a tranzitu uhlovodíků.
- Cestovní plán pro zlepšení efektivity, bezpečnosti a environmentálních standardů v uhelném sektoru.

2.5. RELEVANTNÍ DOKUMENTY A ZDROJE INFORMACÍ

- *Dohoda o partnerství a spolupráci mezi EU a Ukrajinou*, 1.3.1998. Ke stažení [ZDE](#).
- *EU-Ukraine PCA Assessment Report (March 2003)*. Březen 2003. Ke stažení [ZDE](#).
- *Společná strategie EU pro Ukrajinu*. 11.12.1999 – [1999/877/SZBP](#).
- *Akční plán Evropské politiky sousedství pro Ukrajinu*. Ke stažení [ZDE](#).
- *Usnesení Evropského parlamentu o výsledcích voleb na Ukrajině*, 13.1.2005. Ke stažení [ZDE](#).
- *EU objectives for EU/Ukraine Summit October 2005*. 5.7.2005 – [10864/05](#)
- *Progress of preparations for the EU-Ukraine Summit*. 17.11.2005 – [14355/05](#)
- *Memorandum of understanding on co-operation in the field of energy between Ukraine and the European Union*. 17.11.2005 – [14355/05](#).

3. ROZPOČET SPOLEČNÉ ZAHRAŇIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY PRO ROK 2006 A VE FINANČNÍ PERSPEKTIVĚ 2007-2013

3.1. PROBLEMATIKA ROZPOČTU SZBP

Financování společných akcí a společných postojů přijatých v rámci druhého pilíře EU je upraveno Smlouvou o EU (čl. 28). Z rozpočtu pro SZBP (spravovaný Společenstvím) jsou hrazeny výdaje na administrativu a dále operativní výdaje (nejedná-li se o operace související s vojenstvím a obranou, pokud Rada nerozhodne jednomyslně jinak). Rozhodne-li Rada o jiném hrazení těchto výdajů než z rozpočtu Společenství, hradí je členské státy podle klíče hrubého národního produktu. Další výdaje – tedy především zaopatření vysílaných vojáků, policistů či expertů (jejich mzdy, vybavení, pojištění atd.) jsou vždy hrazeny vysílajícím státem.

Opakovaně byla v minulosti diskutována, zejména z iniciativy Evropského parlamentu, možnost vyššího podílu rozpočtu Společenství na operacích SZBP. Evropský parlament by tak mohl získat v této oblasti nějaký vliv. V současné je z rozhodovacího procesu ve druhém pilíři zcela vyloučen, má pouze právo být Radou pravidelně informován o vývoji SZBP a případně s Radou konzultovat její jednotlivá témata.

3.2. ROZPOČET SZBP PRO ROKY 2005 A 2006

Pro rok 2005 byl rozpočet SZBP stanoven ve výši 62,6 milionů Euro. S přijetím rozhodnutí o vyslání monitorovací mise do Aceh a diskusí o jejím financování vyšlo najevo, že rozpočet SZBP pro tento rok bude vysláním této mise již prakticky vyčerpán a to i přesto, že tento rok bylo možno použít navíc 10 milionů přebytku z rozpočtu loňského. Rozšiřování aktivit v oblasti SZBP začíná přesahovat možnosti jejího stávajícího rozpočtu. Předmětem diskuse se tak staly otázka doplnění rozpočtu na rok 2005 pro zajištění akceschopnosti SZBP a dále návrh rozpočtu pro rok 2006, ve kterém bylo na SZBP vyčleněno 62,6 mil. Euro, tedy stejně jako pro rok 2005.

V debatě na COREPERU II. 21.9. 2005 se většina států přiklonila k pozici předsednictví, že doplnění rozpočtu na rok 2005 by bylo procedurálně velmi komplikované, takže EU se do konce roku pokusí vystačit s rozpočtem stávajícím a zaměří se pouze na otázku rozpočtu pro rok 2006 (který již Rada 15.7. v prvním čtení schválila). Během jednání byla zmíněna i možnost dalších ústupků Evropskému parlamentu, nicméně nepřekročitelnou zůstává hranice mezi poskytováním informací EP a jeho snahou o spolurozhodování.¹⁰

Problematikou rozpočtu se bude dále zabývat COREPER i Rada EU. Současná podoba návrhu rozpočtu na 2006 (viz dok. [14018/05](#)) zatím navýšení částky na SZBP nepředpokládá, nicméně diskuse o rozpočtu SZBP bude ještě probíhat.

3.2.1. VÝDAJOVÁ STRUKTURA ROZPOČTU

Z celkem 73,173 milionů Euro, které měl rozpočet SZBP pro tento rok k dispozici (i po započtení přebytku z roku 2004) šlo resp. půjde zhruba 57 milionů (tedy 78%)¹¹ na a civilní mise EU – Policejní mise v Makedonii, Policejní mise v Bosně a Hercegovině, Mise na podporu vlády zákona v Iráku, Policejní mise v Súdánu, Monitorovací mise v Aceh, Monitorovací mise na

¹⁰ Souhrnný zápis z Coreperu dne 21.9.2005. T.I.C. č.j.: 6402/2005 – SZ/KVV

¹¹ Pro podrobný rozpis výdajů viz dok.: *CFSP Budget Report – State of play on 10 November 2005*. [14312/05](#)

západním Balkáně, Podpora misi Africké unie v Súdánu (AMIS II.), Mise na podporu bezpečnostního sektoru v Kongu, Policejní mise v Palestině, hraniční mise EU v Rafáhu. Vojenská mise EU v Bosně a Hercegovině (Althea) je plně hrazena členskými státy. Zbytek prostředků rozpočtu jde především na financování činnosti zvláštních zástupců EU – Afghánistán, Velká africká jezera, Makedonie, Blízký východ, Jižní Kavkaz, Moldavsko, Kongo, Súdán, Střední Asie. Část peněz jde též na projekty likvidace nadbytečných ručních palných a lehkých zbraní (Ukrajina, Kambodža) a na podporu činnosti mezinárodní agentury pro atomovou energii.

3.3. ROZPOČET SZBP VE FINANČNÍ PERSPEKTIVĚ 2007-2013

Rozpočet pro SZBP je v návrhu finanční perspektivy „lucemburský negociační balíček“ součástí kapitoly „Evropská unie jako globální partner“. Do této kapitoly patří hlavně nástroje Společenství pro vnější vztahy (pro financování Evropské politiky sousedství, Stabilizačního a asociačního procesu, poskytování technické asistence partnerským zemím, humanitární pomoc atd.). Návrh lucemburského předsednictví předpokládal nárůst této celé kapitoly o 4,5% ročně – tedy 6,280 miliard Eur v roce 2007 resp. 8,070 miliard v roce 2013 (pro rok 2006 je to 6 miliard Eur). V rámci tohoto nárůstu je předpokládán i nárůst rozpočtu pro SZBP, jeho konkrétní výše se pak bude stanovená v rámci rozpočtů pro jednotlivé roky.

3.4. POZICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Evropský parlament se k finanční perspektivě 2007-2013 vyjádřil svým usnesením, přijatým na základě Bögeho zprávy, 8. června 2005.

U okruhu „Evropa jako globální partner“ se usnesl na následujícím: EP „je toho názoru, že ambice rozšířené Unie pro příští období, zejména nástroje předvstupní (IPA), sousedské a partnerské politiky (ENPI), potřeba financovat krizové situace a reformu zahraniční politiky, jež je obsažena v Ústavě, umožňují zvýšit objem příspěvků o 2,7 miliardy EUR a převést 1,2 miliardy EUR; zdůrazňuje, že navýšení prostředků na SZBP o 900 milionů EUR by bylo možné pouze po dohodě s Radou o roli Evropského parlamentu při rozhodování“.

Převede-li se usnesení EP do čísel, tak na oblast unijní zahraniční politiky navrhuje parlament vyčlenit na celé období 70,697 miliard Eur (v balíčku lucemburského předsednictví, které je i nyní základem pro jednání je to 50,010 miliard Eur. Jde-li o problematiku SZBP, Evropský parlament trvá na posílení své pozice v rozhodovacím procesu SZBP. Otázka navýšení rozpočtu na SZBP se tak pro členské státy značně komplikuje.

3.4. RELEVANTNÍ DOKUMENTY A ZDROJE INFORMACÍ

- *Draft Budget for 2006 as amended and accompanied by proposals for modifications by the European Parliament.* 11.11.2005 – 14018/05. Ke stažení [ZDE](#).
- *CFSP Budget Report – State of play on 10 November 2005.* [14312/05](#)
- *Usnesení Evropského parlamentu o politických výzvách a rozpočtových prostředcích rozšířené Unie v letech 2007–2013,* 8.6.2005. Ke stažení [ZDE](#).

4. BUDOUCNOST PROCESU ROZŠÍŘENÍ

4.1. STÁVAJÍCÍ PROCES ROZŠÍŘENÍ

V současné době mají status kandidáta na členství v EU 2 země – Chorvatsko a Turecko. Bulharsko a Rumunsko jsou státy přístupujícími. Potenciálními kandidáty jsou i zbylé země západního Balkánu (Albánie, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Srbsko a Černá hora – z těchto zemí má zatím jenom Makedonie uzavřenu asociační dohodu, Albánie o ní jedná, se Srbskem a Černou Horou bylo jednání o ní zahájeno již v říjnu t.r., Komise zároveň doporučila jejich zahájení i s Bosnou a Hercegovinou). Pomineme-li země ESVO (Norsko, Švýcarsko, Island, Lichtenštejnsko), z dalších zemí mají teoretickou evropskou perspektivu již jen Bělorusko a Ukrajina. S rozšířením za tento horizont se v současné době nepočítá již ani teoreticky. Budoucnost těchto dvou států, stejně jako dalších států geograficky blízkých Unii (státy Středomoří, Blízkého východu, Jižního Kavkazu) je nyní spatřována v tzv. Evropské politice sousedství, v jejímž rámci udržuje Unie s těmito zeměmi nadstandardní partnerské vztahy.

4.2. STRATEGICKÝ DOKUMENT EVROPSKÉ KOMISE K DALŠÍMU ROZŠÍŘOVÁNÍ

9. listopadu 2005 předložila Komise balíček hodnotících zpráv k jednotlivým zemím a také sumarizující Sdělení: *2005 enlargement strategy paper – COM (2005) 561*. Zde nejdříve popisuje aktuální stav procesu rozšíření. **Na Evropské agendě je nyní pouze oblast západního Balkánu a Turecko. Perspektiva budoucího členství žádné jiné země není zmíněna, naopak Komise zdůrazňuje, že schopnost EU absorbovat nové členy je jedním z hlavních kritérií pro jakékoli další budoucí rozšíření. Žádný ze současných kandidátů ani nemůže počítat se členstvím v EU, nebude-li bezpodmínečně splňovat všechny požadavky EU v oblasti kodaňských kritérií či přejímání unijního acquis.** Dále se dokument věnuje jednotlivým zemím: V případě Turecka a Chorvatska byl již (20.10) zahájen proces tzv. screeningu.

Postoj Komise k Turecku

Turecko zatím pokračuje v naplňování kodaňského politického kritéria. Nicméně případy porušování lidských práv, byť jsou stále méně časté, se nepřestávají objevovat a je proto nutné v co nejbližší době plně implementovat nově přijaté reformy či přijmout nové legislativní akty. V ekonomické oblasti lze Turecko považovat za fungující tržní ekonomiku a ve střednědobém výhledu bude schopné vyrovnat se tlakem tržních sil v Unii. Pokud jde o přístupová jednání, Komise bude nadále podrobně sledovat dodržování politických kritérií. Pro úspěšný průběh jednání bude také zapotřebí dodržování smluvních závazků vůči všem členským státům EU (Protokol k Ankarské dohodě). V rámci předvstupní pomoci poskytne EU Turecku (v rámci různých programů) 300 mil. Euro v roce 2005 a 500 mil. Euro v roce 2006.

Postoj Komise k Chorvatsku

V politické oblasti nemá Chorvatsko žádné závažné problémy, jen je potřeba dotáhnout do konce reformu soudního systému, boj s korupcí, zlepšení situace menšin a umožnění návratu uprchlíků. Co se týče ekonomických kritérií, Chorvatsko může být považováno za fungující tržní ekonomiku a ve střednědobém výhledu by mělo mít schopné vyrovnat se s tlakem tržních sil v Unii. Pro úspěšný průběh přístupových jednání je nezbytné, aby Chorvatsko zachovalo plnou spolupráci s ICTY, jakákoli jiná než „plná“ spolupráce by mohla vést k zastavení jednání.

V rámci přístupového procesu má Chorvatsko nárok na prostředky z fondů PHARE, ISPA a SAPARD. Nadále může čerpat i z regionálního programu CARDS. (Celkem jde o 105 mil. Euro v roce 2005 resp. 140 mil. v roce 2006).

Postoj Komise k zemím západního Balkánu

Situaci západního Balkánu hodnotí Komise celkově jako pozitivní, nicméně řada úkolů musí být ještě dokončena. Během posledních let se zlepšila činnost demokratických institucí, soudních systémů, reformují se policejní složky a snižuje se počet uprchlíků a lidí bez domova, na druhou stranu tyto výdobytky nejsou ještě plně stabilizovány a řada problémů přebývá. Všechna země západního Balkánu jsou potenciálními kandidáty na členství a jakmile splní všechny podmínky, stanou se členy EU. Pro usnadnění tohoto procesu mají přístup k řadě unijních programů (zejména CARDS), mají garantován bezcelní přístup na jednotný trh EU a v rámci Stabilizačního a asociačního procesu mohou rozvíjet všestrannou spolupráci s EU.

Na základě pozitivního vývoje ve všech zemích západního Balkánu Komise již dříve doporučila zahájit jednání o uzavření Stabilizační a asociační dohody s Bosnou a Hercegovinou a Srbskem a Černou horou. Albánie natolik pokročila v realizaci potřebných reforem, že v brzké době bude možné jednání o Stabilizační a asociační dohodě uzavřít. V případě Makedonie, která již dříve požádala o vstup do EU, Komise doporučuje Evropské radě aby jí udělila kandidátský status.

4.3. SOUČASNÉ POZICE V EU A PERSPEKTIVY DO BUDOUCNA

Po francouzském a holandském „non“ resp. „nee“ Evropské ústavní smlouvě se začaly vést diskuse o dalším směřování evropské integrace – nakolik dále prohlubovat a zda dále rozšiřovat. S tím jak některé průzkumy spojují pokles podpory pro EU s procesem rozšíření se i řada (především západoevropských) politiků začala vyslovovat pro přehodnocení či zmrazení dalšího rozšiřování. Na druhou stranu, chce-li si Unie udržet věrohodnost, musí dodržet závazky vůči zemím, kterým již členství přislíbila. Navíc, politika rozšíření je bezpochyby tou nejefektivnější zahraniční politikou, jakou kdy Unie měla. Výslednici nálad v Unii souhrnně popsal Komisař pro rozšíření Olli Rehn, který další proces rozšíření spojil s politikou tří „K“ – Konsolidace, Kondicionalita, Komunikace.

- Konsolidace: v procesu rozšíření je nyní třeba zpomalit. Unie musí nejdřív strávit závazky, které již dala a teprve potom bude připravena na převzetí závazků nových.
- Kondicionalita: Každá země, která usiluje o vstup do EU, musí splnit všechny podmínky, tak aby svým přistoupením Unii posílila a nikoli oslabilo. Ze strany Unie již nelze čekat přimhouření očí nad nedostatky, z politických či jiných důvodů.
- Komunikace: Proces rozšíření je jednoznačně úspěšným příběhem. Poslední rozšíření přineslo užitek jak novým, tak i starým zemím EU. S tím je nutné občany EU lépe seznámit, tak aby byly odbourány mýty, které se šíří (např. polský instalatér).

Další průběh rozšíření lze nastínit zhruba takto:

- Bulharsko a Rumunsko se stanou členskými státy k 1.1.2007, popř. o rok později.
- Chorvatsko by rádo uzavřelo přístupovou smlouvu do konce roku 2009, což není úplně nereálné, bude ale záležet na jeho schopnostech při přejímání acquis.
- Přístupová jednání s Tureckem budou podle očekávání probíhat min. 8 let. Při pozitivním scénáři (budou-li jednání skutečně trvat 8 let a bude-li následně přístupová smlouva

ratifikována ve všech zemích EU) by se členským státem mohlo stát okolo roku 2015. Již dnes ale existuje i řada scénářů negativních – bude-li Unie reformovat svůj rozpočet přesunem prostředků ze zemědělství a regionálního rozvoje na Lisabonskou agendu, Turecko ztratí vidinu významného přílivu unijních peněz. Navíc při pokračující stagnaci jednotného trhu a stálém tlaku EU ke přijímání nepopulárních opatření může Turecko ztratit o členství v EU zájem. Dalším faktorem je též turecká vnitropolitická situace – nelze předpokládat, že současná proevropská vládní strana (AKP) se udrží u moci po celou dobu přístupových rozhovorů.

- Z dalších zemí západního Balkánu je zatím nejbližší ke členství Makedonie. Udělí-li jí Evropská rada (Komise tak již doporučila) v prosinci 2005 status kandidátské země, v průběhu následujících dvou let by mohla být zahájena přístupová jednání. Případný vstup do EU by přišel nejdříve okolo roku 2015. V ještě delším časovém horizontu se pohybují možnosti Srbska a Černé Hory, o Albánii a Bosně a Hercegovině nemluvě.

- Žádné další země (jedná se zejména o Ukrajinu) nemohou nyní s perspektivou členství počítat. Zda a kdy se Ukrajina dostane na agendu rozšíření nelze v současné době odhadovat.

4.4. RELEVANTNÍ DOKUMENTY A ZDROJE INFORMACÍ

- Olli Rehn: *Progress in Western Balkans*. Štrasburk 13.4.2005. ke stažení [ZDE](#).
- Olli Rehn: *EU enlargement under stress – the policy of consolidation, conditionality and communication*. Berlín 12.7.2005. Ke stažení [ZDE](#).
- *Strategický dokument Evropské komise k rozšíření* – [COM \(2005\) 561 final](#)
- *Hodnotící zpráva o pokroku Albánie* – [SEC \(2005\) 1424](#)
- *Hodnotící zpráva o pokroku Bosny a Hercegoviny* – [SEC \(2005\) 1422](#)
- *Hodnotící zpráva o pokroku Srbska a Černé hory* – [SEC \(2005\) 1428](#)
- *Hodnotící zpráva o pokroku Kosova* – [SEC \(2005\) 1423](#)
- *Stanovisko Komise k přihlášce Makedonie ke členství v EU* – [COM \(2005\) 562 final](#)
- *Hodnotící zpráva o pokroku Chorvatska* – [SEC \(2005\) 1424](#)
- *Hodnotící zpráva o pokroku Turecka* – [SEC \(2005\) 1426](#)